

RESSURSPAKKE

Markering av samenes nasjonaldag

Samenes nasjonaldag - 6. februar nærmer seg!

I samråd med IKO og Samisk kirkeråd ønsker Oslo bispedømme å oppfordre og bidra til at dette kan markeres i menigheten. Dette kan gjøres på flere måter, enten som en del av menighetens løpende arbeid, eller som et større enkeltstående arrangement i tiden rundt 6. februar.

I den anledning har vi samlet og bearbeidet ulike ressurser fundert i samiske tradisjoner og samisk kirkeliv, som vi håper kan være både nyttig og til inspirasjon lokalt.

Hva med å synge den nordsamiske oversettelsen på *Gynge lite grann* på babysang? Legge andakten på tweensklubben rundt et bål utendørs med utgangspunkt i vedlagte andakter fra samisk aktivitetsdag i Tromsø? Eller å servere *bidos* på familiemiddag med *duedtie* (samisk håndarbeid) som aktivitet i etterkant?

Hvorfor markere samenes nasjonaldag i menigheten?

Alle barn i trosopplæringen skal få et møte med samisk kirkeliv. I rammeplanen for trosopplæring, *Gud gir - vi deler*, nevnes samiske perspektiver spesielt da samene som urfolk i Norge omfattes av et særskilt minoritetsvern. I FNs barnekonvensjon er det nedfelt at alle barn i land der det bor urfolk skal kunne lære om sitt lands urfolk.

Gud gir—Vi deler nevner også menighetenes ansvar for å sikre at samiske barn og unge opplever en likeverdig kirke. Å markere 6. februar i likhet med grunnlovsdagen 17. mai, er likeverdighet i praksis.

Foto: Thom Reijnders

DEN NORSKE KIRKE

Oslo bispedømme - Oslo bismagoddi

INNHold

OPPSKRIFTER (X3) ..... s. 3-5

Bidos, Gáhkkko og *Souvas* er tradisjonelle samiske retter, som kan lages til menighets-arrangement i tiden rundt 6. februar, eksempelvis familiemiddag eller kirkekaffe. *

AKTIVITETER FOR BARN OG UNGE (X3) ..... s. 6-11

Aktiviteter som tar utgangspunkt i samisk kultur og tradisjon. *

ANDAKTER (X2) ..... s. 12-15

To andakter laget til samisk aktivitetsdag i Tromsø. Disse andaktene tar for seg tradisjonelle begrep og elementer i samisk kultur og knytter det opp mot kirken og kristen tro.

TILGJENGELIGE RESSURSER PÅ NETT ..... s. 16

Lenker til og beskrivelse av aktuelle og tilgjengelige ressurser med samiske elementer, eksempelvis:

- Babysang: Henvisning til enkel instruksjonsvideo for vuggesangen *Suga suga su* (*Gynge lite grann* på nordsamisk).
- Bordvers: Henvisning til enkel instruksjonsvideo for bordvers på nord-, sør-, og lulesamisk.
- Liturgi: Instruksjonsvideoer og lydfiler, dersom dere ønsker å synge sanger eller ha enkelte liturgiske ledd på nord-, sør- og lulesamisk.
- Veiledningshefte for kirkelige ansatte om samisk språk, kultur og liturgier
- Temahefte om samisk kultur i barnehagen

KORT OM SAMISK SPRÅK..... s. 17

KORT OM SAMENES NASJONALDAG ..... s. 18

KORT OM DET SAMISKE FLAGGET ..... s. 18

KORT OM SAMISK KONFIRMANTLEIR ..... s. 18

Dette ressursheftet er tilgjengelig digitalt som pdf-fil på Teams i teamet *Barne- og ungdomsarbeid i Oslo bispedømme*. Heftet kan også sendes pr. e-post. Ta kontakt med rådgiverne for trosopplæring på Oslo bispekontor, skulle du ønske å få heftet tilsendt.

DEN NORSKE KIRKE

Oslo bispedømme - Oslo bismagoddi

OPPSKRIFT

BIDOS SAMISK KJØTTSUPPE

Bidos er en matrett av reinsdyrkjøtt, poteter, grønnsaker og kjøttkraft. Retten regnes som samefolkets festmat.

INGREDIENSER

Gir 20 porsjoner

2,5 kg reinsdyrstek eller
kokekjøtt av rein
10 ss smør til steking
3,5 l reinsdyrkraft, eventuelt
vann
1,5 l vann til meljevning
15 ss hvetemel
20 stk. potet
10 stk. gulrot
5 stk. løk
eventuelt ca. 20 dråper
sukkerkulør

FREMGANGSMÅTE

- Del kjøtt i ca. 3x3 cm store biter.
- Brun kjøttet i en gryte med smør i flere omganger, sånn at kjøttet får en fin stekeskorpe. Ha alt kjøttet tilbake i gryta når du er ferdig med bruningen.
- Hell på kraft, eventuelt vann.
- Lag en meljevning. Ha vann og mel i et glass, sett på lokk, og rist til en jevn blanding.
- Hell meljevningen over kjøttet, bruk gjerne en liten sikt for å unngå klumper. La det koke opp under omrøring.
- Skrell potet, gulrot og løk. Kutt potet og grønnsaker i jevne, middelsstore biter. Ha bitene i gryta når kjøttet er så vidt mørt.
- Kok videre på middels varme til potet og kjøtt er helt mørt, ca. 10 minutter.
- Smak til med salt og pepper. Ønsker du en mørkere saus kan du tilsette noen dråper sukkerkulør.

Det finnes mange ulike oppskrifter på Bidos.

Denne er hentet fra matprat.no

OPPSKRIFT

GÁHKKO SAMISK BRØD

Gáhkko er et tradisjonelt samisk brød som gjerne serveres sammen med *Bidos* på samenes nasjonaldag 6. februar.

INGREDIENSER

Gir ca. 20 brød

- 50 g smør
- 1 ss mørk sirup
- 1 ts malt anis eller fenikkel
- 4 dl melk
- 25 g gjær
- 0,5 ts salt
- 300 g hvetemel
- 300 g grov sammalt hvete

Det finnes mange oppskrifter på *Gáhkko*, bl.a. i ressursbanken. Denne oppskriften er hentet fra matprat.no

FREMGANGSMÅTE

- Smelt margarin. Bland inn sirup og malt anis eller fenikkel. Rør godt så sirupen løser seg opp.
- Hell i melken og varm opp til blandingen er fingervarm.
- Smuldre gjæren med fingrene og rør den ut i melken.
- Ha melkeblandingen i en bakebolle og bland inn salt og det meste av melet. Kna deigen godt for hånd. Tilsett mer mel om deigen er for klissete. Deigen skal være smidig, og ikke for hard.
- Legg deigen i en bakebolle og dekk med et rent klede. La deigen heve på et lunt sted til dobbel størrelse (ca. 1 time)
- Ta deigen ut av bollen og elt den sammen igjen. Trill den til en pølse og del den i 20 biter. Trill bitene til boller og legg dem under bakekledet igjen. La dem hvile minst 5 minutter.
- Trykk bollene flate og bruk hendene til å forme dem til runde leiver, ca. ½ cm tykke. Legg dem på bakepapir. La dem etterheve under klede i ½ time.
- Varm stekeovnen til 200 °C.
- Prikk brødene med en gaffel. Stek brødene midt i ovnen i 10-12 minutter. De er ferdige når de har hevet seg litt og er gygne.

OPPSKRIFT

SOUVAS I PITABRØD

Souvas er lettsaltet kaldrøkt reinkjøtt laget på tradisjonell samisk måte.

INGREDIENSER

Gir 18 porsjoner

1,8 kg suovas eller reinsdyrskav
12 ss margarin

Rømmedressing:

9 dl rørosrømme
6 ts hvitløkspulver
6 ts løkpulver
3 ts salt
3 ts kvernet pepper

Grønnsaker:

3 stk. agurk
3 stk. rødløk
skallet av 3 stk. sitron
3 ts salt
1,5 ts kvernet pepper
36 blader hjertesalat
18 pitabrød

FREMGANGSMÅTE

- Legg pakken(e) med suovas/reinsdyrskav på benken til det er halvtint.
- Bland sammen alle ingrediensene og la dressing stå og trekke smak mens du lager ferdig retten
- Finhakk agurk og rødløk, og bland det sammen med revet sitronskall, salt og pepper. Skyll salatbladene.
- Varm en stekepanne og ha i litt margarin. Når skummet legger seg er det varmt nok til å steke kjøttet. Brun det i omganger, og ha deretter alt tilbake i stekepannen. Stek kjøttet til det er ordentlig stekt og sprøtt i kantene.
- Varm pitabrød som anvist på pakken, og fyll dem med grønnsaker, hjertesalat, stekt suovas og rømmedressing. *Som alternativ til pita kan man bake Gáhkko. Se egen oppskrift.*

Det finnes mange måter å tilberede Souvas på, denne oppskriften er hentet fra matprat.no

AKTIVITET

FLETTE- SNOR

Flettesnorer brukes i mange ulike sammenhenger. For eksempel på vesker, pungler, skaller, belter og luer.

Å lage flettesnor er en form for *duedtie*, som er en samlebetegnelse på samisk håndarbeid.

UTSTYR

- Ulltråd i tre ulike farger.

Ha gjerne flere farger å velge mellom, slik at deltakerne kan velge den kombinasjonen de liker best.

Disse fargene er de mest typiske for flettesnorer:

gult, blått, rødt, grønt, sort, hvitt, brunt

FREMGANGSMÅTE

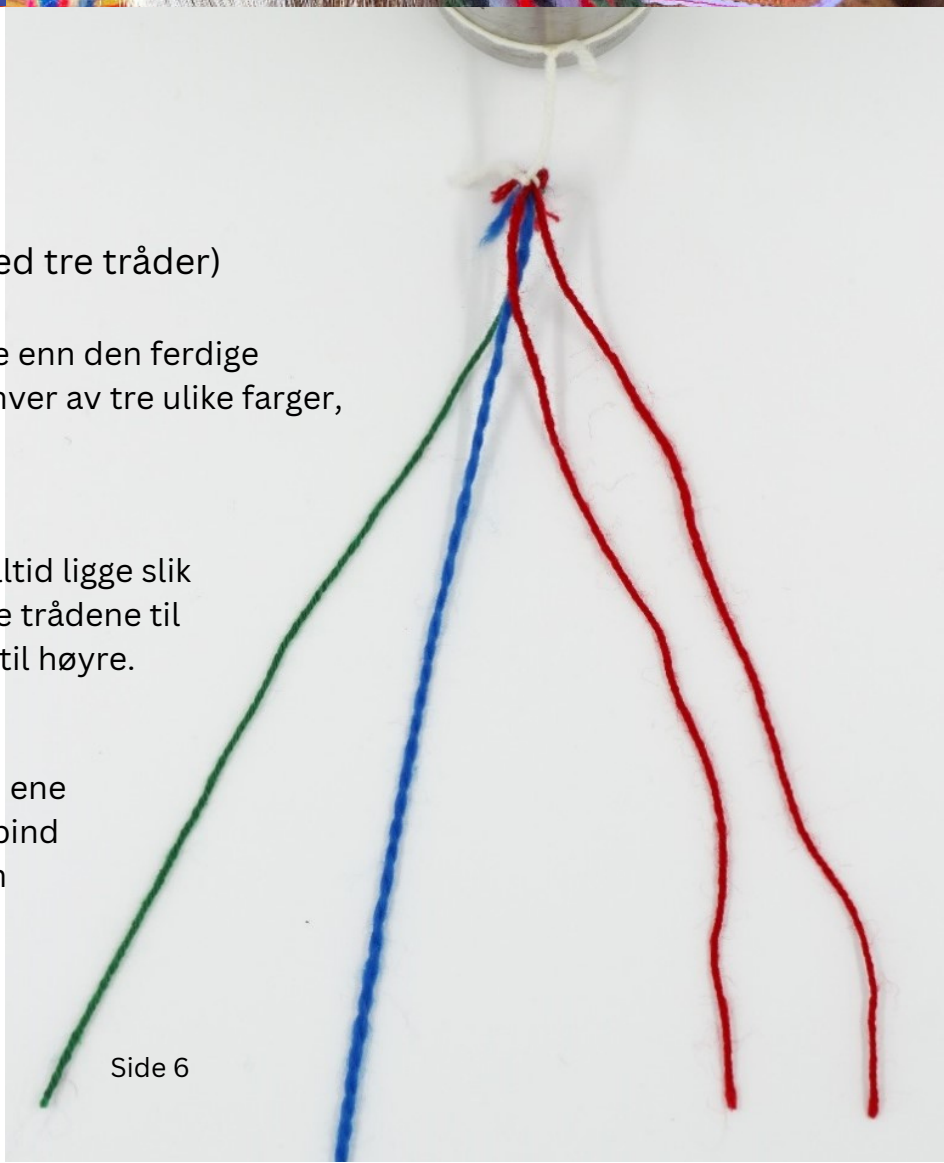
side 1 av 2

Vanskelighetsgrad: middels
(kan gjøres enklere ved å flette med tre tråder)

1. Klipp til fire tråder som er litt lengre enn den ferdige snoren skal bli. Du skal ha én tråd av hver av tre ulike farger, pluss en ekstra tråd av én av fargene.

2. Mellom hver fletting skal trådene alltid ligge slik som på bildet, med de to ulike fargede trådene til venstre, og de to likefargede trådene til høyre.

3. Knytt de fire trådene sammen i den ene enden. Knyt en tråd rundt knuten og bind den fast til et fast punkt, slik at du kan stramme båndet under flettingen.

FREMGANGSMÅTE

side 2 av 2

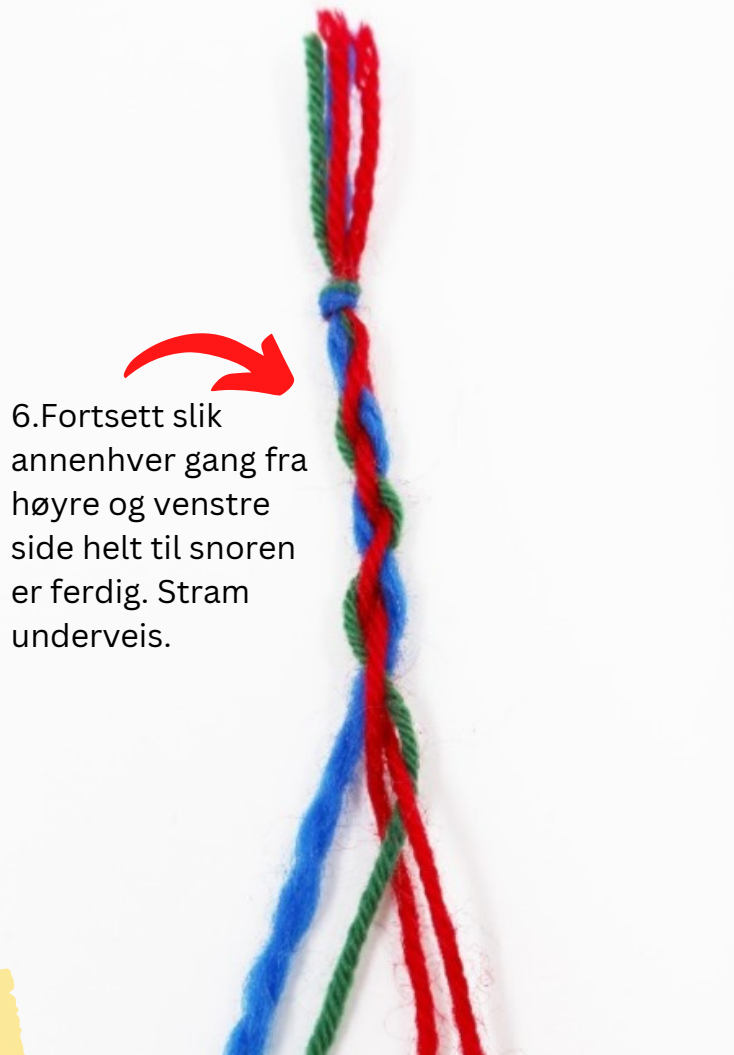
5. Så gjør du det samme fra den andre siden. Den ytterste røde tråden legges over to tråder og under én tråd tilbake, slik at den nå ligger som nr. to fra høyre.

4. Den ytterste tråden legges over to tråder og så under én tråd tilbake. Da skal du ha flettetråden i samme hånd som den kom fra, men den ligger nå som nummer to, ikke ytterst.

6. Fortsett slik annenhver gang fra høyre og venstre side helt til snoren er ferdig. Stram underveis.

7. Slå en knute på enden.

Bilder og instruksjon: IKO. Bearbeidet ut fra wordpress.com "Oppgave: Fletting med fire tråder / duodji"

Tips!

På ressursbanken.no ligger også en instruksjonsvideo for flettesnor. Den finner du i artikkelen *Markering av samenes nasjonaldag*, under fanen *Håndverk*. Der finner du også mer om bakgrunn og teologiske perspektiv for aktiviteten.

Hele, eller deler av *Andakt rundt bålet* (s. 12-13 i dette hefte), kan også kobles til denne aktiviteten.

AKTIVITET

DUSK (DIEHPPI)

Å lage dusk er en form for *duedtie*, som er en samlebetegnelse på samisk håndarbeid. Dusker brukes i mange ulike sammenhenger, i likhet med flettesnorer.

UTSTYR

- Skarp saks, nål og tråd, papp og garn
- Tradisjonelt brukes disse fargene: rødt, blått, gult, grønt, sort, hvitt eller brunt)

FREMGANGSMÅTE

side 1 av 2

Vanskelighetsgrad: lett

1. Lag en mal til dusken av papp. Malen må være litt større enn det du vil den ferdige dusken skal bli.

2. Surr garnet rundt midten av malen. Bruk først én farge, så surr en annen farge over.

3. Når du har surret garnet rundt malen til dusken har blitt så tykk du vil ha den, klipper du av garnet på den ene siden av malen.

4. Legg garnet over en flette/tråd. Fest den andre enden i noe fast.

5. Hold dusken i den ene hånden, og pass på at alle garntrådene er stramme.

FREMGANGSMÅTE

side 2 av 2

6. Bruk nål med tråd i samme farge som det ytterste garnet. Stikk nåla gjennom "hodet" på dusken, så nærme fletta/tråden som mulig, uten å treffe den.

7. Surr tråden tre ganger rundt dusken. Stram godt!

8. Stikk nåla inn over trådene du snurret rundt dusken, på den ene siden, og ta den ut under trådene på den andre siden av dusken. Gjenta dette 6-7 ganger, og snurr dusken rundt mellom hver gang slik at du lukker så mange garstråder som mulig. Den siste gangen stikker du nåla rett ned i dusken slik at tråden blir hengende med garnet.

9. Hold fast dusken og jevn med en skarp saks.

Tips!

Du finner også instruksjonsvideo for å lage dusk på YouTube. Direkte lenke via QR-koden.

AKTIVITET

NØKKE -RING

Å lage nøkkelring er en form for *duedtie*, som er en samlebetegnelse på samisk håndarbeid.

UTSTYR

- filt
- nøkkelring
- brodértråd
- nål
- saks
- kråkesølv eller aluminiumsfolie
- eventuelt hulltang

FREMGANGSMÅTE

side 1 av 2

I utgangspunktet sys nøkkelringen i et klede og delene sys videre fast med tråklesting. Nøkkelringen kan forenkles og tilpasses yngre barn og barn med særskilte behov. Man kan bruke lim istedenfor tråd, eller lage et bilde istedenfor en nøkkelring ved å forstørre delene. Klipp og lim delene fast på et underlag. Både bilde og nøkkelring kan dekoreres med kråkesølv. Kråkesølv ligger under kledebitene som har små hull og glinser når lyset treffer på sølvet.

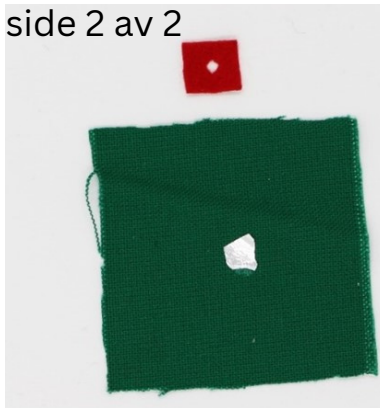
1. Klipp ut delene.

Den røde delen skal være ca. 1,5 x 1,5 cm. Lag et hull midt på den røde delen (bruk gjerne en hulltang). Du kan også bruke en hulltang for å klippe ut de fire små, runde, gule delene. Klipp deretter ut de store, runde gule delene. Lag et hull midt i den ene av disse gule rundingene. Klipp også ut det som blir løkken (blå) på 3 cm.

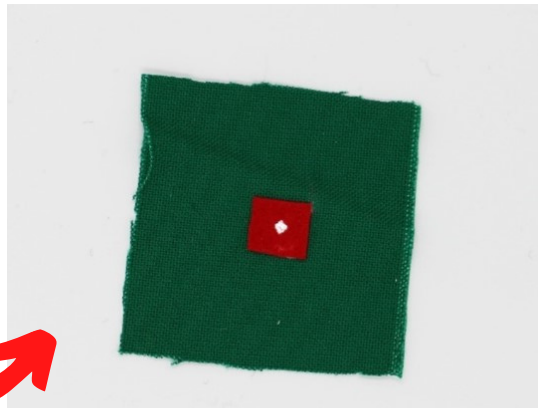

FREMGANGSMÅTE

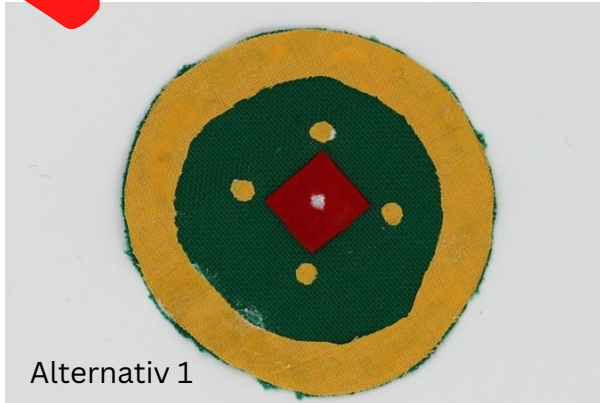
side 2 av 2

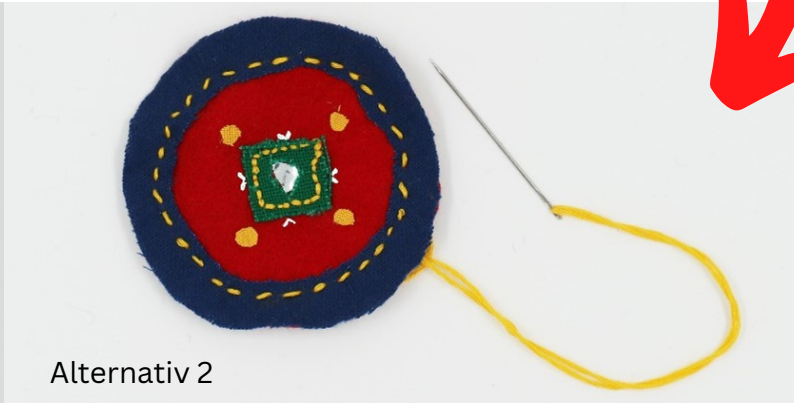
2. Klipp ut riebansilba/kråkesølv (evt. aluminiumsfolie) som er mindre enn den røde dekorbiten og lim den midt på det grønne stykket. Lim den røde biten over slik at kråkesølvet synes gjennom hullet.

3. Klipp en rund form av det grønne stoffet etter størrelsen på de store, runde, gule delene. Lim den gule delen med hull, over den grønne biten og sy den evt. fast med tråd langs den innerste kanten. Ikke klipp av tråden. Bruk den til å feste bakstykket. Sy fast den firkantede dekordelen med overkaststing i samme farge. Sy en stikning av brodertråd rundt kanten med en kontrastfarge (her gul). Legg de runde, små delene i hjørnene utenfor den firkantede dekordelen. Sy fast rundingene med overkaststing. Sy deretter små hønsføttersting langs kanten av den firkantede dekordelen (her hvit).

Alternativ 1

Alternativ 2

4. Lim den blå løkken fast på baksiden og lim bakstykket fast.

5. Sy fast delene med tråd rundt kanten. Fest tråden ved å presse nålen inn i sytøyet og ut et annet sted.

Tips!

For en mer detaljert beskrivelse og en oppskrift med *Sisti* (garvet reinskinn) og klede (et glatt fillignende ullstoff som er mye brukt i samiske klær), se *Duodji i grunnskolen 2022*, s. 12-15, direkte lenke via QR.koden.

Bilder og instruksjon: IKO. Bearbeidet ut fra *Duodji i grunnskolen 2022*, se QR-koden.

ANDAKT - rundt bålet

Manus er hentet fra samisk aktivitetsdag for barn og unge i Tromsø. Dette tiltaket vant trosopplæringsprisen i 2022.

Vinden og ånden

Når vi står her ute, kjenner vi at det er litt vind mot ansiktene våre. I de språkene som Bibelen er skrevet på, hebraisk og gresk er faktisk vind, ånd og pust samme ord. På hebraisk heter vind og ånd ruah, og på gresk heter det pnevna.

Men visste dere at også i (nord)samisk, så er også ordene for ånd og pust like.

Ånd og pust heter vuogna [uttales; vuai-gnja].

Visste dere forresten at reinen og villsauer alltid går mot vinden? Det gjør de fordi bruker vinden til få informasjon. De går mot vinden fordi de da lukter hva som ligger foran dem. Man kan si at reinen og villsauene vet at vinden kommer med et viktig budskap.

Når vi kjenner vinden mot ansiktet, kanskje kan det minne oss om Guds pust? At Guds ansikt alltid er vent mot oss, og at han alltid ønsker oss det beste.

Bålet

Bålet avgir varme og lys og nærhet. Bålet gnistrer, det lever. Det er en øvelse å få bålet til å brenne i alle slags terreng og vær. På samisk har vi ulike ord for bål ute i det fri, alt etter størrelse på bålet, brennveden som brukes, terreng hvor bålet tenes og mange andre faktorer gir forskjellige navn på bålet.

Dersom vi hadde sittet rundt bålet, hadde vi alle sammen hatt en likeverdig plass, vi hadde sittet med ansiktene mot hverandre. Og vi kjenner på varmen fra bålet. Bålet eller ilden avgir varme og blir et naturlig samlingspunkt for oss.

I dag er det noen her som kjenner hverandre fra før. Også er det mange som ikke kjenner hverandre. Kanskje er det noen av dere som ikke kjenner noen andre her. Da tenker jeg det er viktig at vi minner oss alle om at når vi er sammen her i dag, så er alle like viktige. Vi skal alle bidra til at alle føler seg velkommen og blir sett og hørt. Og når vi gjør det så kjenner vi alle på en vennskapsvarme fra hverandre på samme måte som vi nå kjenner på varmen fra bålet.

Bibelen beskriver Jesus som «lyset». I Johannesevangeliet kan vi bla. lese at livet er menneskenes lys. Lyset skinner i mørket og mørket har ikke overvunnet det» Joh. 1, 1- 3. Når er snille med hverandre, er venner med hverandre, så blir vi også til lys for hverandre. Vi blir til noen som lyser opp livet til vår neste.

Rundt bålet legges det som oftest stein, som skal sørge for å ha bålet under kontroll. Det gjør vi særlig når vi er ute om sommeren og tenner bål. Gud har gitt sitt folk steiner med de 10 bud. Hva står i de 10 budene?

Gud ga budene for å hjelpe oss mennesker til å leve sammen på en god måte.

FORTSETTELSE PÅ ANDAKT - rundt bålet

Steinene rundt bålet kan minne oss om at det finnes en grense for hva vi kan gjøre før vi krenker noen andre, før vi gjør noe som oppleves som sårende eller krenkende for andre mennesker.

Flettet bånd – sammen er vi sterkere

Senere i dag skal dere flette bånd (*se aktivitet og bruksanvisning på eget ark*). Slike flettede bånd brukes til mange forskjellige ting. Vi bruker det til skaller, til belter, til vesker også lignende. Som dere ser, er båndet flettet sammen av flere garn.

Dette flettede båndet tenker jeg også skal minne oss om at sammen, er vi alltid sterkere enn alene. Dersom jeg prøver å slite i stykker en garntråd, er det ganske lett. (ta et garnstykke og slit den i to)

Men dersom jeg prøver å slite det flettede båndet, så greier jeg ikke å slite det i to (prøv å slite båndet)

Det er også slik at dersom det er et garn som er svakt et sted i båndet, så gjør ikke det noe. Sammen med resten av garnene vil det flettede båndet være så sterkt at jeg ikke greier å slite båndet i to, selv om et garn er svakt.

Dere ser kanskje også at båndet har flere farger. De ulike fargene kan minne oss om at alle mennesker er forskjellige. Men alle mennesker trengs like mye. Dersom vi hadde tatt bort et av fargene i båndet, hadde det ikke vært like fint og sterkt som det er nå. Det skal minne oss om at alle mennesker, uansett hvordan vi er, trengs i livet og i verden. Og alle mennesker vil av og til kjenne oss svake, men når vi har andre rundt oss, så blir vi sterkere sammen.

Derfor håper jeg at dere alle prøver å være så vennlige som mulige mot andre, si hei til alle og vær grei mot hverandre.

Foto: istock.com

ANDAKT - med utgangspunkt i lavvoen

Manus er hentet fra samisk aktivitetsdag for barn og unge i Tromsø. Dette tiltaket vant trosopplæringsprisen i 2022.

Lavvo- tradisjonell inndeling

En lavvo er både bosted, spisested og et sted for fellesskap. En lavvo gir ly og symboliserer menneskenes vandring og mål.

I Bibelen leser vi om nomadiske folkeslag som bodde i telt. Det står f.eks om Abraham som bodde i telt sammen med Isak og Jakob (Hebr. 11,9) og om at Moses slo opp et telt utenfor leiren (2. Mos 33,7).

Bærebjelkene i lavvo kan symbolisere Faderen, Sønnen og Den Hellige Ånd. Og de andre teltstengene er mennesker som bygger sine liv på de.

Lavvoens områder

Fordi lavvoen ikke er så stor, så var det også veldig viktig at man hadde faste plasser til forskjellige ting.

Lavvos fremste del, plassen aller innerst, mellom ildstedet og teltduken, ligger det hellige området *boaššu*, der mat og hellige gjenstander ble oppbevart. *Boaššu* er hellig.

Loaidu – områder hvor man sitter. I gamle dager var det strengt at mammaen, pappaen og de minste barna skulle sitte på venstre side.

Her hadde man også familien *giisa*. Den inneholdt verdifulle ting. Mange hadde salmeboka og Bibelen inne i *giisaen*. Hvorfor tror dere det? Hva ville dere ha puttet i *giisaen*?

Hunder skulle oppholde ved utgangen, lengst unna *boaššu*. Hvorfor tror dere det?

Soggi – det er i det området man sover, og dit rydder man bort senga når det er dag.

Uvssat – rett foran døra. Her skulle man ha veden som skal brennes i lavvoen.

Områder i kirka

I kirka har vi også inndelingen. Vi har en plass hvor presten oppholder seg. Det er ved alteret og på prekestolen. *Boassu* kan på en måte sammenlignes med alteret, det hellige stedet. Så har menigheten en fast plass hvor de sitter, og organisten sitter der hvor orgelet eller piano er.

Hellig rom

I Apostlenes gjerninger fortelles det om hvordan de første kristne begynte å komme sammen. Det fantes ingen kirkehus. De møttes på tempelplassen og i private hjem. I samiske områder har også lavvoen blitt brukt til samlinger om Guds ord.

FORTSETTELSE PÅ ANDAKT - med utgangspunkt i lavvoen

Bålet

Bålet avgir varme og lys og nærhet. Bålet gnistrer, det lever. Det er en øvelse å få bålet til å brenne i alle slags terreng og vær. På samisk har vi ulike ord for bål ute i det fri, alt etter størrelse på bålet, brennveden som brukes, terreng hvor bålet tennes og mange andre faktorer gir forskjellige navn på bålet.

Når vi har fått bålet til å brenne i lavvoen og sitter slik rundt bålet så ser dere at vi sitter sammen, alle sammen har en likeverdige plass, vi sitter med ansiktene mot hverandre. Og vi kjenner på varmen fra bålet.

Og det tenker jeg skal minne oss alle om at når vi er sammen her i dag, så er alle like viktige. Vi skal alle bidra til at alle føler seg velkommen og blir sett og hørt. Og når vi gjør det så kjenner vi alle på en vennskapsvarme fra hverandre på samme måte som vi nå kjenner på varmen fra bålet.

Árrán - et sted som gi lys og varme

Rundt bålet legges det som oftest stein, som skal sørge for å ha bålet under kontroll. Gud har gitt sitt folk steiner med de 10 bud. Hva står i de 10 budene? Gud ga Moses budene for å hjelpe israelfolket til å leve sammen på en god måte.

Árrán har en stor stein som kalles for boaššu-steinen. Noen sier at denne steinen skal minne oss om hvor langt vi kan strekke oss før vi krenker det hellige området. Det kan minne oss om at det finnes en grense for hva vi kan gjøre før vi krenker noen andre, før vi gjør noe som oppleves som sårende og krenkende av andre.

Bålet eller ilden avgir varme og blir et naturlig samlingspunkt for oss.

Bibelen beskriver Jesus som «lyset». I Johannesevangeliet kan vi bla. lese at livet er menneskenes lys. Lyset skinner i mørket og mørket har ikke overvunnet det» Joh. 1, 1- 3. Når vi er venner med hverandre, så blir vi også til lys for hverandre. Vi blir til noen som lyser opp livet til vår neste.

Foto: istock.com

MARKERING AV SAMENES NASJONALDAG

ressursbanken.kirken.no

Det finnes mange gode, tilgjengelige ressurser for markering av samenes nasjonaldag i menigheten på **ressursbanken.kirken.no**.

Søk på *Markering av samenes nasjonaldag*, eller følg QR-koden til venstre for å komme direkte til siden. Der finner du blant annet:

- **Suga suga su - Gyngelite grann**

Under fanen salmer og sanger finner du instruksjonsvideo til vuggesangen *Suga suga su* (Gyngelite grann). Enkel nordsamisk tekst og melodi som for eksempel kan brukes på babysang.

- **Bordvers**

Under fanen *Mat og bordvers* finnes det instruksjonsvideo til bordvers på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk til melodien Gledens Herre, i tillegg til flere oppskrifter på tradisjonell samisk mat.

- **Liturgiske ledd med lydfiler**

Under fanen *Liturgi* finnes liturgiske ledd med lydfiler på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

- **Bakgrunn og flere alderstilpassede opplegg**

Under fanen *Beskrivelse* finnes mer utfyllende informasjon og forslag til opplegg for ulike aldre, utarbeidet av Samisk kirkeråd.

Tips!

Ønsker dere et bredere utvalg av samiske sanger som kan brukes på for eksempel babysang?

CD-en *Mánáži* (Til barnet) er nå å finne på Spotify.

Tips!

Ønsker du å vite mer om samisk kirkeliv? **kirken.no/samisk** har oppdatert informasjon om samisk kirkeliv, der finner du blant annet *Veiledningshefte for kirkelige ansatte om samisk språk, kultur og liturgier* med ressurser, verktøy og gode råd for menigheten.

Veiledningsheftet er utviklet av samisk kirkeråd.

Følg QR-koden til høyre for å komme direkte til siden.

KORT OM SAMISK SPRÅK

Kilde: Kunnskapsdepartementet. "TEMAHEFTE om samisk kultur i barnehagen", Randi Juuso og Inga Margrethe Eira Bjørn.

Samisk språk er ett av tre offisielle språk i Norge og tilhører den finsk-ugriske språkgruppen. Det finnes i dag 10 samiske språk. Det nærmeste slektsspråket er finsk, og likheten er omtrent det samme som mellom norsk og tysk. Det samiske språkområdet strekker seg tradisjonelt over deler av Norge, Sverige, Finland og Russland.

Nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk

I Norge har vi i dag tre offisielle samiske språk: nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk. Nordsamisk område strekker seg fra Finnmark til grenseområdet Sør-Troms/nordre Nordland. Lulesamisk område er fra nordre Nordland til Saltfjellet og sørsamisk fra Nordland til Hedmark.

Ursamisk antas å ha utviklet seg til nåtidens dialekter via fire perioder. På de første skriftlige kilders tid (15–1600-tallet) er dialektinndelingen allerede stort sett som vi kjenner den i dag. Forholdet mellom nordsamisk og lulesamisk kan sammenlignes med forholdet mellom norsk og svensk, mens nordsamisk og sørsamisk står like langt fra hverandre som norsk og islandsk.

Fornorskningspolitikk og situasjonen i dag

Fornorskningsprosessen som var fra 1700-tallet til 1960-årene, hadde som mål at samene skulle bli norske og lære norsk. Fornorskningspolitikk var en følge av den rådende ideologien, sosialdarwinismen, og av den sterke nasjonale strømmingen i det norske samfunnet. Under denne prosessen mistet mange samer det samiske språket sitt. I alle skoler var det forbudt å snakke samisk. Det kunne til nød brukes som hjelpespråk i bibelhistorie og kristendom hvis man så at elevene ikke forsto bibelteksten. Ellers var det verken lov å lære samisk eller snakke samisk i timene eller ute. Dette ble gjennomført over nesten hele området. Indre deler av Finnmark er blant de områdene som har beholdt et levende språk.

I dag er det mange som tar tilbake språket og lærer det i voksen alder. De fleste samiske barn som vokser opp i dag er to- eller flerspråklige.

Samisk språk er levende flere steder i Norge. Men fornorskningspolitikken, særlig gjennom skole og kirke, førte til en assimilasjon av samer slik at mange forneker sitt samiske opphav. Det har ført til at mange samiske lokalsamfunn i dag er så norske at samisk språk knapt høres. Flere steder er det kun den aller eldste generasjonen som behersker samisk. I de siste 10 årene har det vært en oppblomstring av språktiltak ulike steder i Sápmi. Sápmi er det området som bebos av samer og som tradisjonelt har vært samisk bosetningsområde.

Tips!

Temahefte om samisk kultur i barnehagen kommer du direkte til via QR-koden - og anbefales dersom det du ønsker mer kunnskap om ytterlige temaer som omhandler samisk historie, kultur og tradisjon.

KORT OM...

...Samenes nasjonaldag

6. februar er samenes nasjonaldag. Dagen markeres til minne om det første samiske landsmøtet, som ble holdt i Metodistkirken i Trondheim i 1917. Dette var første gangen at samene i Norge, Sverige, Finland og Russland var samlet for å arbeide for felles samiske saker over nasjonalstatsgrensene. Dagen ble første gang feiret i 1993. 6. februar er offisiell flaggdag i Norge. Følg QR-koden for nyttige lenker og mer informasjon om samenes nasjonaldag.

Kilde: sametinget.no

Foto: Thom Reijnders

... det samiske flagget

Det samiske flagget er felles for alle samer, uavhengig av hvilket land de bor i. Flagget ble godkjent på Samenes 13. konferanse i Åre i 1986. I følge kunnskapsdepartementet (Temahefte for samisk kultur i barnehagen) er hovedmotivet hentet fra den samiske trommen og fra diktet «Beaivvi bártnit» av sørsamen Anders Fjellner (1794-1876). Fjellner fremstiller samene som solens sønn og datter. Flaggets sirkel forestiller sola (rød) og månen (blå). Flagget har de fargene som tradisjonelt brukes i de samiske koftene (gákti/gáptte/gapta, kofte på nord-/lule-/sørsamisk): rødt, grønt, gult og blått.

Kilde: Kunnskapsdepartementet. "TEMAHEFTE om samisk kultur i barnehagen", Randi Juuso og Inga Margrethe Eira Bjørn.

... Samisk konfirmantleir

Samisk konfirmantleir er et tilbud til samiske konfirmanter i alle menigheter i Norge. Her får konfirmanter som bor på ulike steder mulighet til å delta på en landsdekkende leir sammen med andre samiske ungdommer. Leiren varer fra fredag til mandag, og er et tillegg til konfirmantopplæringa i kirkene lokalt. Det er konfirmantansvarlig i hjemmemenigheten som skal sende inn påmelding.

Mer informasjon og lenke til påmeldings-siden finner du på kirken.no/samisk/konfirmantleir, eller via QR-koden.

Foto: Ørjan Marakatt

